

3.4.11 Intervjuundersökningar 1999 - sammanfattning

Sommaren 1999 genomfördes ett antal djupintervjuer med brukarna på pargårdarna. Dessa intervjuer var grunden i ett examensarbete som syftade till att få en bild av hur besluten i sockerbetsodlingen fattades, hur de påverkade skörderesultaten och om det fanns några systematiska skillnader mellan grupperna av gårdar som kunde förklara skillnaderna i skörd. Examensarbetet i sin helhet bifogas rapporten, och här återges endast sammanfattningen.

I huvudet på en sockerbetsodlare - en intervjuundersökning om beslutsgrunder hos sockerbetsodlare i Skåne

Annika Hamilton Malmros, SLU

Syftet med denna uppsats är att få en bild av sockerbetsodlarnas beslutsgrunder och hur odlarna inverkar på skörderesultatet genom sitt beslutsfattande d v s sina erfarenheter, vad de uppfattar som viktigt, vilka möjligheter de ser, vilka åtgärder de väljer o s v. Studien syftar även till att försöka identifiera möjliga förklaringar till skillnader mellan gårdar med hög avkastning och gårdar med medelavkastning, som kan härledas till lantbrukarnas beslutsfattande och odlingsåtgärder. Studien är tänkt att utgöra underlag för rådgivning som syftar till att öka produktiviteten i odlingen.

Uppsatsen bygger på intervjuer med tretton sockerbetsodlare i Skåne. För att få en så djupgående och omfattande bild av lantbrukarnas beslutsgrunder som möjligt antar studien en kvalitativ ansats. Intervjuerna utgick från olika frågeområden såsom kunskapsyn, värderingar, ekonomi, odlingsåret, framtidstankar samt information och rådgivning. En teoriöversikt tjänar som bakgrund och referensram för det studerade området.

Resultatet visar att lantbrukarna lärt sig sockerbetsodlandet främst genom att praktiskt arbeta med det. Intresse och engagemang för odlingen är viktiga drivkrafter för lärandet. Kunskapen kommer till uttryck i lantbrukarnas handlingar. Inom kunskapsteori kallas denna typ av kunskap för förtrogenhetskunskap, tyst kunskap eller kunskap i handling. Som sockerbetsodlare måste man kunna mycket, göra rätt och vara uppmärksam och "påpasslig". Viktiga egenskaper att ha som odlare är intresse, helhetssyn, noggrannhet, flexibilitet, känsla för jorden och för sockerbetorna och "att ha det i fingrarna". Ekonomin är ett viktigt motiv för att odla sockerbetor liksom växtföljden, sysselsättningen, arbetsfördelningen över året samt att odlingen upplevs som en utmaning.

Sortmaterialet och klimatet är faktorer som lantbrukarna anser begränsa sockerskörden. Bättre dränering, bevattning och möjlighet att effektivare styra växtnäringen anser man kunna bidra till att öka skördarna.

Lantbrukarna tar del av information och rådgivning genom tidskrifter, odlarbrev, informationsträffar och markvandringar. Några tar del av Hushållningssällskapets och Lantmännens rådgivning, några tar även del av information via Internet. Flera får information via personliga kontakter som släktingar, grannar, de man har maskinsamarbete med och betinspektören. De flesta uppskattar informationen om nyheter på marknaden såsom sorter, tekniker och preparat samt att komma ut och prata med folk om sådant som är viktigt för dem själva.

Tendenser till skillnader som jag funnit mellan de högavkastande och medelavkastande gårdarna avser storleken på sockerbetsarealen, hur länge lantbrukarna brukat gården, ambitionsnivån och tillgänglig tid för lantbrukandet. Lantbrukarna på de högavkastande gårdarna har i högre utsträckning färre hektar som de odlar sockerbeter på och har i genomsnitt brukat sina gårdar några år längre, vilket kan tyda på att erfarenheten av gårdens förutsättningar är större. De uttrycker i större utsträckning att de vill bli bättre, i jämförelse med lantbrukarna på de medelavkastande gårdarna som uttrycker att de är nöjda med sitt skörderesultat. Vidare har lantbrukarna på de högavkastande gårdarna i mindre utsträckning än lantbrukarna på de medelavkastande gårdarna sysselsättning utanför egna lantbruket som tar tid i anspråk.

Erfarenhet är en faktor vars betydelse betonas av såväl lantbrukarna som av tidigare forskning. Drivfjädern i det erfarenhetsbaserade lärandet är lantbrukarnas intresse och engagemang. Faktorer som inte bidrar till att främja erfarenhetsinläringen utan som snarare begränsar den är t ex brist på tid och ambitionsnivå. Rådgivningen bör inrikta sig på att skapa förutsättningar för det erfarenhetsbaserade lärandet. Detta kan göras genom att rådgivaren hjälper lantbrukaren att själv bedöma situationen på gården, genom att vara diskussionspartner som hjälper till att klargöra värderingar, förutsättningar och möjligheter. Resurser bör läggas på att skapa tillfällen för erfarenhetsutbyte mellan lantbrukarna, vilket stimulerar och främjar erfarenhetens utveckling. Rådgivningen bör emellertid ta i beaktande att den inte efterfrågas av alla lantbrukare samt att lantbrukarna kan uppleva sig styrda av rådgivningen.